

Heinäveden kunnan lausunto Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040, 2. vaihe (energia ja maisemat) ehdotuksesta

Lausuntopyyntö 357/03.02.00.02/2024

Heinäveden kunnanhallitus 27.1.2025

Heinäveden kunnanhallitus toteaa Heinäveden kunnan lausuntona maakuntahallitukselle

Heinäveden kunta näkee vaihemaakuntakaavan ehdotuksen muutokset suhteessa kaavaluonnokseen positiivisina. Kaavaehdotusaineisto on täydentynyt Heinäveden tuulivoima-alueiden valokuvasovitteilla ja kunnan luonnosvaiheen lausunnossaan esille nostamaa vaikutusten arviointia on kiitettävästi avattu tausta-aineiston vaikutustenarviointi raportissa. Kunta näkee hyvänä asiana kattavasti toteutetun ja laajasti menetelmiltään avatun vaikutusten arvioinnin, joka antaa osallisille tasavertaisen mahdollisuuden arvioida kaavoitustyön vaikutuksia elinympäristössään.

Tuulivoima

Tuulivoima-alueiden osalta nähdään hyvänä asiana kaavaluonnosvaiheessa saadun palautteen ja lausuntojen huomioiminen ja kaavamerkintöjen rajausten täsmentäminen erityisesti pohjavesialueiden osalta. Jouhtenisen tuulivoima-alueen laajennus kiinni sähkönsiirtoverkkoon tukee osoitetun aluevarauksen toteuttamisedellytyksiä ja huomioi sähkönsiirron ja sen kehittämistarpeet osana tuulivoima-aluetta. Kaavan yleispiirteisyys huomioiden tuulivoima-alueille osoitettujen maankäyttömerkintöjen ja varausten tausta-aineisto on kattavaa ja laadukasta. Alueiden yhteisvaikutusten arviointitarvetta on korostettu ja alueista laaditut kohdekortit ovat havainnolliset. Maisemasovitteiden osalta kunta on saanut palautetta kulttuurillisesti ja matkailullisesti arvokkaiden kohteiden maisema-arvojen huomioimisesta osana kaavoitusta. Palautteissa on noussut esille mm. Valamon alue ja valtakunnallisesti arvokas maisema-alue Heinäveden reitti. Palaute on kohdistunut erityisesti tuulivoima-alueiden aiheuttamiin maisemallisiin vaikutuksiin. Kaavan tausta-aineistossa olisi kunnan näkemyksen mukaan suotavaa avata edelleen tv-alueiden maisemallisen arvioinnin suhdetta erityisesti Heinäveden reitin ja sen valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alue merkinnän ja arvojen osalta.

Kunta näkisi edelleen asiaa selventävänä seikkana, että erityisesti vaikutusten arvioinnin aineistossa ja johtopäätöksissä korostettaisiin laadittujen arviointien ja vaikutusten suhde kaavaratkaisussa esitettyyn voimaloiden määrään. Asiaa on avattu kaavaselostuksessa (s.23) kohdassa ”tuulivoima-alueiden käsittely yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa”, mutta vaikutusten arvioinnin ja maisemasovitteiden osalta tätä olisi hyvä tarkentaa. Heinäveden tuulivoima-alueilla vireillä olevien yleiskaavojen alustavat voimalamäärät ovat huomattavasti maakuntakaavan tuulivoima-alueelle osoittamaa kokonaispotentiaalia pienemmät, jolloin myös vaikutukset muuttuvat olennaisesti toteutusratkaisun mukaan. Heinäveden kunta esittää, että maakuntakaavan vaikutusten arvioinnin aineistossa tuotaisiin selvemmin esille arvioinnin suhde koko tv-alueen esitettyyn potentiaaliin ja sen mahdollinen muuttuminen aluekohtaisen toteutustarkastelun ja tarkemman kaavoituksen myötä.

Aurinkovoima

Heinäveden kunta pitää erittäin positiivisena asiana aurinkovoiman liittämistä osaksi kaavaratkaisua. Aurinkovoiman potentiaalin tunnistaminen ja alueiden kartoittaminen tukee valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toimeenpanoa, hallitusohjelmaa ja kuntien alueidenkäytön suunnittelutarpeen kartoittamista. Tausta-aineistossa esitetty selvitys aurinkovoima-alueiden osalta on hieman keskeneräisenäkin havainnollinen ja selventää tuotantoalueiden kartoitustapaa ja kriteeristöä kattavasti ja antaa alueen maanomistajille ja kunnille lisäarvoa mahdollista jatkosuunnittelua varten. Kaavaehdotuksessa valittu tapa antaa suunnittelua koskeva yleismääräys vain 100 ha kokoisille ja tätä suuremmille aurinkovoiman tuotantoalueille ja osoittaa jo luvitetut ja tuotannossa olevat alueet kartalla, ei sulje pois potentiaalisia uusia aurinkovoiman tuotantoon soveltuvia alueita. Kaavaehdotus on Heinäveden kunnan näkemyksen mukaan oikea ja linjassa vireillä olevan lainsäädännön uudistamisen kanssa.

Energian siirtoverkot ja energiainfra

Energiainfran kehittyminen ja verkkojen uudistaminen on erittäin tärkeä osa koko vaihekaavaa. Siirtoverkon kapasiteetti ratkaisee viimekädessä mahdollisten tuulivoima ja aurinkoenergiahankkeiden toteuttamisedellytyksen maakunnan alueella. Heinäveden kunnan alueella on osoitettu 110 kv olevat verkkoyhteydet ja näiden yhteyteen 400 kv ohjeellinen pääsähkölinja ja varaukset, joilla on voimassa MRL 33 § mukainen rakentamisrajoitus. Tausta-aineistossa on esitetty Fingridin laatima selvitys alustavista johtoreiteistä maakuntakaavan valmistelua varten. Kaava-aineistossa on kuvattu johtokäytävien leveyksiä, suoja-alueita, huomioitavia ympäristökohteita, asutusta ja yhdyskuntarakennetta sekä yleisellä tasolla arvioitu niiden maisemallisia vaikutuksia. Suunnittelumääräykseen on liitetty maininta: *”yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida maisema-, kulttuuriympäristö- ja luontoarvot sekä turvata alkutuotannon toimintaedellytykset”*. Uusien johtolinjojen ja 110 kv johtolinjojen yhteyteen lisättävien 400 kv linjojen vaikutuksia maisemaan tai luonnonympäristöön ei kuitenkaan ole kovin kattavasti avattu. Ymmärrettävästi tämä tarkentuu yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, mutta yleispiirteinen tarkastelu antaisi kuitenkin käsityksen kokonaisvaikutuksista. Erityisesti peitteisyyden vähentyminen ja sen aiheuttamat vaikutukset voivat olla merkittäviä lainsäädännöllisten muutosten yhteydessä kuntatasolla. Metsäpeitteen vähenemistä on arvioitu tuulivoima-alueiden vaikutusten arvioinnissa. Heinäveden kunta näkisi havainnollisena vastaavan tarkastelun myös uusien johtokäytävien ja olevien johtokäytävien laajentamisen osalta.

Maisema-alueet

Kaava-ehdotusaineiston liitteessä 3 on käsitelty maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, kaavamerkinnot, maisemaryhmän työ ja arviointikriteeristö. 2. vaihekaavan yhteydessä toteutettava maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys tukee Heinäveden kunnan näkemyksen mukaan hyvin maakuntakaavan tavoitteita ja antaa ohjausvaikutuksia kuntakohtaisille tarkemmille kaavoille, rakennusjärjestyksen laadintaan ja maisema-alueille kohdistuville käyttötarpeille ja mahdollisille rakentamistoimenpiteille. Heinäveden kunnan alueella on osoitettu kaavan ehdotusvaiheen aineistossa yhteensä 3 kpl maakunnallisesti merkittäviä maisema-alueita sekä valtioneuvoston päätöksen mukainen valtakunnallisesti merkittävä maisema-alue, Heinäveden reitti. Maakunnallisesti merkittävistä maisema-alueista on laadittu kohdekohtaiset kortit kaava-aineiston liitteeksi.

Maakunnallisesti merkittävät maisema-alueet Heinäveden kunnan alueella ovat laajuudeltaan pieniä, ja niillä on vähän alueellisia maankäyttövaikutuksia (yhteensä 285 ha). Tunnistetut arvot liittyvät perinteiseen viljelysmaisemaan, pihapiireihin ja näkymiin. Heinäveden kunta katsoo, että sillä ei ole huomautettavaa maakunnallisesti merkittävien maisema-alueiden merkintöjen osalta.

Pohjavesialueet

Maakuntakaavassa ajantasaistetaan koko maakunnan pohjavesialueiden luokitus. Kaavaselostuksen mukaan *"Maakuntakaavoituksessa on tärkeiden pohjavesialueiden esittämisen lisäksi huolehdittava siitä, että muu alueiden käyttö, kuten teollisuusalueet, uudet tielinjaukset tai asutus maakuntakaavassa osoitetuilla pohja- ja pintavesialueilla ja niiden valuma- ja kerääntymisalueilla ei uhkaa vesivarojen määrää ja laatua. Maakuntakaavoituksessa on myös otettava huomioon Euroopan yhteisön vesipuitedirektiivin velvoitteet sekä tältä pohjalta tapahtuva, vesistöjen pilaantumisen ehkäisemiseen ja laadun parantamiseen tähtäävä valuma-aluekohtainen suunnittelu"*.

Kaavan pohjavesialuetta koskeva suunnittelumääräys on hyvin toteava ja lyhyt; *"Aluetta koskevat toimenpiteet on suunniteltava siten, etteivät ne vaaranna pohjaveden määrää tai laatua"*.

Puhtaat pohjavesivarannot ovat Heinäveden kunnan näkemyksen mukaan yhteiskunnan toiminnan ja varautumisen kannalta kriittisiä. Kunta esittää, että pv-alueen suunnittelumääräystä tarkennettaisiin ja määräykseen lisätään sen tehosteeksi kielto heikentää aluetta tai sen lähiympäristöä koskevilla toimenpiteillä yhdyskunnan vedenhankintaa ja vedenhankintaan varautumista.

Heinävedellä, 27.1.2025

Heinäveden kunnanhallitus